

Báo Cáo Viên Đặc Biệt Về Tự Do Tôn Giáo Hoặc Tín Ngưỡng; và Báo Cáo Viên Đặc Biệt Về Tình Hình Của Những Người Bảo Vệ Nhân Quyền (hai trách vụ được Liên Hiệp Quốc giao phó) (K/G Bộ Ngoại giao Việt Nam)

(Bản dịch không chính thức, do Ban Dịch Thuật của BPSOS thực hiện)

THAM KHẢO: AL VNM 2/2020

Ngày 30 tháng 4 năm 2020

Kính Thưa Ngài:

Chúng tôi hân hạnh được thưa cùng Ngài trong khả năng của chúng tôi là Báo Cáo Viên Đặc Biệt Về Tự Do Tôn Giáo Hoặc Niềm Tin; và Báo Cáo Viên Đặc Biệt Về Tình Trạng Của Những Người Bảo Vệ Nhân Quyền, thể theo nghị quyết của Hội Đồng Nhân Quyền LHQ số 40/10, 34/5.

Trong lần tiếp xúc này, chúng tôi xin trình đến Ngài về những cáo buộc liên quan đến các **đe dọa, quấy rối, hạn chế đi lại, theo dõi và các hành vi bạo lực đối với các cộng đồng tôn giáo độc lập và những người bảo vệ nhân quyền vì họ đã tìm cách tham gia hoặc đã tham gia hội nghị quốc tế năm 2019 về tự do tôn giáo hoặc niềm tin ở Đông Nam Á được diễn ra tại Bangkok (Thái Lan)**. Những lời khai mà chúng tôi nhận được cũng biểu thị rằng những sự kiểm chế này có thể tạo thành các hành vi đe dọa và trả thù vì đã tham gia hoặc tìm cách hợp tác với Liên Hiệp Quốc (LHQ), với các đại diện và cơ chế của LHQ trong lĩnh vực nhân quyền.

Theo thông tin nhận được:

Đầu tháng 11 năm 2019, một hội nghị quốc tế về tự do tôn giáo hoặc niềm tin trong vùng Đông Nam Á đã diễn ra tại Bangkok. Hội nghị này đã được tổ chức hàng năm kể từ năm 2015. Nhiều đại diện của các xã hội dân sự, các cộng đồng tôn giáo, các tổ chức quốc tế, bao gồm Liên Hiệp Quốc và các nhà ngoại giao đã tham gia hội nghị năm 2019 để thảo luận về nhiều vấn đề liên quan đến tự do tôn giáo hoặc Niềm tin ở Đông Nam Á và khu vực rộng hơn.

Bà Nguyễn Xuân Mai, ông Phạm Tấn Hoàng Hải, ông Nguyễn Văn Thiết, ông Trần Ngọc Sương và bà Lương Thị Nở đã từng tham gia các hội nghị vào những năm trước đó. Trong khoảng thời gian từ ngày 28 tháng 10 năm 2019 đến ngày 1 tháng 11 năm 2019, họ đã bị cấm đi tham dự hội nghị ở Bangkok theo lệnh của Bộ Công An Việt Nam hoặc cơ quan công an địa phương. Ông Nguyễn Anh Phụng (thành viên độc lập của nhóm tôn giáo Cao Đài), ban đầu dự định tham dự hội nghị, ông đã bị (chính quyền) thẩm vấn tại nhà để họ tìm thêm thông tin về hội nghị, nhưng cuối cùng ông ta đã không tham dự.

Các thành viên của các cộng đồng tôn giáo khác như: ông Huỳnh Ngọc Trường (giáo dân từ Giáo xứ Cồn Dầu), bà Nguyễn Thị Hoài Phương (giáo dân Cồn Dầu), bà Nguyễn Phạm Ái Thủy (giáo dân Cồn Dầu), bà Ngô Thị Liên (giáo dân Cồn Dầu), Thượng Tọa Thích Thiện Phúc (Phật giáo) và ông Nay Y Ni (người Thượng theo Ki Tô Giáo) đều khởi hành từ Việt Nam và tham gia hội nghị

năm 2019 tại Bangkok. Trong thời gian hội nghị, những vị này cũng tham dự một khóa huấn luyện của Cao Ủy Nhân Quyền LHQ về cách thức nộp báo cáo vi phạm nhân quyền gửi cho Chương trình Thủ Tục Đặc Biệt LHQ.

Tuy nhiên, vào ngày 6 tháng 11 năm 2019, khi họ về đến Sân Bay Quốc Tế Đà Nẵng, các nhân viên an ninh đã chặn ông Huỳnh Ngọc Trường, bà Nguyễn Thị Hoài Phương, bà Nguyễn Phạm Ái Thủy, bà Ngô Thị Liên và Thượng Tọa Thích Thiện Phúc, lấy cớ là để kiểm tra hộ chiếu của họ. Sau đó, từng người một, họ phải trải qua nhiều giờ thẩm vấn căng thẳng về việc tham dự hội nghị, bao gồm những gì hội nghị đã bàn thảo, ai là những người tổ chức và ai là những người tham dự, bằng cách nào họ đã tài trợ cho chuyến đi, và những gì họ đã chia sẻ hoặc đã làm tại hội nghị. Các nhân viên an ninh đã cố tình cho rằng hội nghị là một hội nghị bất hợp pháp được tổ chức bởi một tổ chức phản động nhằm làm mất uy tín của Chính phủ Việt Nam.

Ông Nay Y Ni, sau khi từ hội nghị trở về, cũng bị thẩm vấn tương tự vào ngày 8 và 9 tháng 11 năm 2019, và chính quyền đã lục soát phòng của ông vào ngày 13 tháng 11 năm 2019. Sau đó, ông bị mất việc tại bệnh viện Bình Dương vào ngày 18 tháng 11 năm 2019.

Vào ngày 14 tháng 11 năm 2019, chính quyền địa phương đã huy động máy ủi và các cơ giới khác để phá hủy, đồng thời dùng hai xe trang bị máy móc để gây nhiễu xạ điện từ hầu chặn làn sóng internet và các phương tiện liên lạc di động tại làng Giáo xứ Con Dầu. Họ thông báo cho người dân trong làng rằng họ sẽ tống xuất ít nhất mười lăm gia chủ vào ngày hôm sau theo lệnh thu giữ đất đã được ban hành vào năm 2011. Nhiều công an mặc đồng phục và mặc thường phục vây quanh nhà của ông Huỳnh Ngọc Trường và bà Nguyễn Thị Hoài Phương. Trước hành động bao vây của công an xung quanh các ngôi nhà của họ, ông Huỳnh Ngọc Trường và bà Nguyễn Thị Hoài Phương đã trốn thoát khỏi ngôi làng của họ vì sợ rằng đó là hành động trả thù họ vì họ đã tham gia hội nghị năm 2019 tại Bangkok. Họ cùng với các thành viên trong gia đình đến biên giới Lào thuộc tỉnh Quảng Trị và cố gắng vượt qua biên giới Lào để đảm bảo an toàn cho họ.

Ông Huỳnh Ngọc Trường đã không thành công trong nỗ lực vượt biên sang Lào, ông bị chặn lại và bị giữ để thẩm vấn. Khoảng nửa đêm, một công an viên đưa ông ta đến một khách sạn gần đó để giữ ô. Trường qua đêm, khi đó một nhóm khoảng tám người đàn ông xuất hiện, kéo ông ta sang bên hông của khách sạn và bắt đầu đấm đá vào nhiều bộ phận trên cơ thể ông ta cũng như đánh vào đầu ông cho đến khi ông ngất xỉu. Vài giờ sau, một công an viên đến và bảo cả nhóm dừng lại trước khi họ trả lại đồ đạc cho ông ta. Họ cảnh báo ông Trường là đừng bao giờ bén mảng đến tỉnh Quảng Trị nữa. Vào ngày 30 tháng 11 năm 2019, ông ta đi xe đò đến biên giới Campuchia tại cửa khẩu Mộc Bài. Bộ đội biên phòng giữ ông ta trong mười hai giờ và thẩm vấn ông ta thêm về các hoạt động trong quá khứ của ông về bảo vệ quyền tự do tôn giáo của giáo dân và về hội nghị năm 2019 tại Bangkok. Hơn nữa, họ còn phạt ông ta 4 triệu đồng Việt Nam (tương đương vào khoảng 170 USD) vì “tội cố tình vượt biên” mặc dầu trong thực tế ông ta có hộ chiếu hợp pháp.

Một công dân Việt Nam khác, Linh Mục J.B. Nguyễn Đình Thục, là một người bảo vệ nhân quyền, ông đã báo cáo vi phạm nhân quyền cho Liên Hiệp Quốc. Ông không được phép xuất

ngoại vào ngày 20 tháng 11 năm 2019 khi ông đang cố gắng đến Nhật để gặp Đức Giáo Hoàng. Vào ngày 30 tháng 11 năm 2019, ông Trần Quốc Tiến, người đã tham dự hội nghị (hội nghị quốc tế về tự do tôn giáo hoặc niềm tin ở Đông Nam Á) năm 2015 cũng bị cấm đi du lịch ra nước ngoài.

Tất cả các cá nhân đề cập trên đây đã báo cáo là các hoạt động và sự đi lại của họ bị chính quyền theo dõi chặt chẽ từ đó.

Mặc dù chúng tôi không muốn võ đoán về sự chính xác của những cáo buộc trên, chúng tôi muốn trình bày cùng Ngài để Chính Phủ lưu tâm đến những cáo buộc này. Nếu thông tin được chứng minh là chính xác, các biện pháp và hành động bị cáo buộc sẽ cấu thành sự vi phạm các Điều 18, 19, 20, 26 và 27 của Công Ước Quốc Tế Về Các Quyền Dân Sự Và Chính Trị (ICCPR) đã được nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam tham gia và công nhận vào ngày 24 Tháng 9 năm 1982. Theo công ước đó, Chính phủ của Ngài có nghĩa vụ phải bảo vệ quyền tự do tôn giáo hoặc niềm tin của tất cả mọi người trong nước, kể cả những người thuộc cộng đồng tôn giáo thiểu số hoặc cộng đồng không được công nhận; cũng như bảo vệ quyền tự do biểu đạt, hội họp và lập hội của họ.

Những cáo buộc này, nếu đúng, sẽ không chỉ vi phạm đến các nghĩa vụ bảo vệ nhân quyền quốc tế của Việt Nam chiếu theo ICCPR, theo diễn dịch đó những điều này va chạm đến các quyền được quốc tế công nhận của công dân Việt Nam, mà chúng còn cho thấy một khuôn mẫu dùng để trả thù đối với những người tìm đến để tham gia và hợp tác với các cơ chế nhân quyền của LHQ hoặc với các vị đại diện ngoại giao của nước ngoài.

Về phương diện này, chúng tôi ghi nhớ là nhiều nghị quyết của Liên Hiệp Quốc kêu gọi tất cả các quốc gia nào đang kiểm chế, và thay vào đó tạo điều kiện thuận lợi cho sự hợp tác của các cá nhân, nhóm, cộng đồng và tổ chức với Tổ Chức Liên Hiệp Quốc, bao gồm các cơ chế về nhân quyền, được xem như một phần của các hoạt động bất bạo động và hợp pháp của họ trong việc thực hành các quyền của họ về tự do tôn giáo hoặc niềm tin, tự do biểu đạt và tự do lập hội. Một điều quan trọng khác cần được nhắc lại ở đây là quyền tự do tôn giáo hoặc niềm tin, của các cá nhân và / hoặc trong cộng đồng cùng với những người khác, không thể phụ thuộc vào bất kỳ hành động cụ thể nào như sự công nhận hành chính hoặc sự chấp thuận của Nhà Nước.

Liên quan đến các sự kiện và mối quan tâm về các cáo buộc ở trên, xin Ngài vui lòng tham khảo Phụ lục Tham chiếu về luật nhân quyền quốc tế được kèm theo thư này, tài liệu này trích dẫn các chứng thư và tiêu chuẩn nhân quyền quốc tế liên quan đến các cáo buộc này.

Vì trách vụ của chúng tôi, qua sự uỷ thác của Hội Đồng Nhân Quyền, để tìm cách làm sáng tỏ tất cả các vụ việc đưa ra cho chúng tôi để cứu xét, chúng tôi rất trân trọng những nhận xét của Ngài về các vấn đề sau:

1. Xin vui lòng cho biết bất kỳ nhận xét/phê bình của Ngài liên quan đến các cáo buộc nêu trên.
2. Xin Ngài giải thích tại sao những người đã tham dự buổi hội nghị quốc tế tại Bangkok mà đã được nhắc đến trong phần trước của lá thư này, đã bị bắt giữ và tra hỏi bởi nhân viên an ninh

khi về đến sân bay hoặc sau đó. Xin Ngài giải thích sự bắt giữ và tra hỏi này có phù hợp với sự cam kết của Việt Nam với Công Ước Quốc Tế Về Quyền Dân Sự và Chính Trị (ICCPR) của người dân không?

3. Xin Ngài cho biết bằng chứng và điều luật nào để biện minh cho việc công an đã bắt giữ, tạm giữ và đánh đập ông Huỳnh Ngọc Trường của công an tại thị trấn Lao Bảo, tỉnh Quảng Trị? Xin Ngài cho biết đã có cuộc điều tra nào đã tiến hành về sự cáo buộc công an đã hành hạ thể xác ông Trường ?

4. Xin Ngài cung cấp lời giải thích chi tiết, kể cả bằng chứng và điều luật nào, để biện minh cho sự tống xuất và phá hoại nhà cửa của 15 hộ gia đình tại giáo xứ Cồn Dầu. Xin Ngài chứng minh rằng những hành động này đã không thực hiện một cách phân biệt đối xử đối với các thành viên của cộng đồng tôn giáo này.

5. Xin Ngài mô tả các biện pháp về chính sách, luật pháp, quy định và sắp xếp thể chế đã được cân nhắc bởi Chính Phủ Ngài để bảo vệ và công nhận các quyền của các cộng đồng tôn giáo chưa đăng ký hay chưa được công nhận tại Việt Nam để tham gia các hoạt động hợp pháp và không bạo động mà qua đó thể hiện quyền tự do tôn giáo hay tín ngưỡng của họ chiếu theo Điều 18 của ICCPR.

6. Xin Ngài cung cấp các cơ sở pháp lý cho việc theo dõi chặt chẽ, thẩm vấn và giới hạn đi lại cho các người đã tham dự các hội nghị từ 2015 đến 2019; cũng như các người đã tham gia và hợp tác với LHQ, các cơ chế LHQ và người đại diện của LHQ có trách nhiệm về nhân quyền.

7. Xin Ngài cung cấp đầy đủ chi tiết các biện pháp đã dùng để ngăn ngừa các hành động hăm dọa hay trả thù đối với các cá nhân hay người bảo vệ nhân quyền muốn hợp tác với LHQ, các cơ chế LHQ và người đại diện của LHQ có trách nhiệm về nhân quyền, cũng như các vị đại diện ngoại giao nước ngoài.

Chúng tôi rất cảm ơn sự hồi đáp của Ngài trong vòng 60 ngày. Sau thời hạn 60 ngày, văn bản này và bất cứ văn bản hồi đáp nào từ Chính Phủ Ngài sẽ được phổ biến trên trang mạng. Các văn bản này cũng sẽ được đưa vào bản báo cáo thường lệ gửi đến Hội Đồng Nhân Quyền LHQ.

Trong lúc chờ đợi Ngài hồi âm, chúng tôi yêu cầu Ngài dùng tất cả các biện pháp tạm thời có thể được để chặn đứng các hành vi được cho là vi phạm và ngăn ngừa sự tái diễn.

Trong trường hợp các cuộc điều tra chứng minh được hay cho thấy có dấu hiệu các cáo buộc là đúng, chúng tôi yêu cầu Ngài làm sao để đảm bảo sự quy trách nhiệm cho người nào vi phạm.

Trân trọng,

Ahmed Shaheed, Báo Cáo Viên Đặc Biệt về Tự Do Tôn Giáo hay Tín Ngưỡng

Michael Forst, Báo Cáo Viên Đặc Biệt về Tình Hình của Những Người Bảo Vệ Nhân Quyền

Phụ Lục

Tham khảo luật nhân quyền quốc tế

Liên quan đến sự quan tâm và các sự kiện bị cáo buộc ở trên, chúng tôi muốn Chính Phủ của Ngài lưu ý đến các tiêu chuẩn nhân quyền sau đây:

Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam đã gia nhập Công Ước Quốc Tế về các Quyền Dân Sự và Chính Trị (ICCPR) vào ngày 24 tháng 9 năm 1982. Chính Phủ của Ngài có trách nhiệm phải bảo vệ quyền tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng của mọi người dân trong nước, kể cả những người thuộc các nhóm thiểu số tôn giáo hay các cộng đồng chưa được công nhận như đã ghi nhận, trong số các thứ khác, trong các Điều 18.19.20,26 và 27 của ICCPR.

Chúng tôi muốn nhấn mạnh rằng quyền tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng của mọi người phải được bảo vệ như được ghi nhận trong Điều 18 của ICCPR, bất kể họ là thành viên của một cộng đồng tôn giáo nào, dù được hay không được công nhận. Nghị Quyết Nhân Quyền 6/37, đoạn 9(f) kêu gọi các Quốc Gia duyệt xét, khi thấy liên quan đến Điều 18, thể thức đăng ký hiện hành để bảo đảm quyền của tất cả mọi người thể hiện tôn giáo hay tín ngưỡng của họ, dù chỉ một mình hay trong cộng đồng với những người khác, ở nơi công cộng hay riêng tư.

Chúng tôi muốn nhắc Chính Phủ Ngài về các nguyên tắc cơ bản ở trong Tuyên Ngôn về Quyền và Trách Nhiệm của các Cá Nhân, các Nhóm và các Tổ Chức Xã Hội để Thúc Đẩy và Bảo Vệ các quyền Tự Do Cơ Bản và Nhân Quyền Được Công Nhận Trên Toàn Thế Giới, cũng còn được gọi là Tuyên Ngôn của LHQ về Người Bảo Vệ Nhân Quyền. Đặc biệt, chúng tôi muốn đề cập đến các điều 1 và 2 của Tuyên Ngôn. Trong đó tuyên bố mọi người đều có quyền thúc đẩy và hoạt động cho sự bảo vệ và thực hiện các quyền tự do cơ bản và nhân quyền ở mức độ quốc gia và quốc tế. Mỗi Quốc Gia có trách nhiệm và bổn phận hàng đầu để bảo vệ, thúc đẩy và thực hiện tất cả các quyền tự do cơ bản và nhân quyền.

Về các hạn chế đi lại đã áp đặt lên Linh Mục J.B. Nguyễn Đình Thục, chúng tôi trân trọng nhắc nhở Chính Phủ Ngài về điều 9 (4) trong Tuyên Ngôn về Người Bảo Vệ Nhân Quyền, trong đó nói rằng “mọi người đều có quyền, cho riêng cá nhân cũng như liên hệ với người khác, là không bị cản trở việc tiếp cận và liên lạc với các cơ quan quốc tế có thẩm quyền chung hay đặc biệt để tiếp nhận và xem xét các thông tin về các vấn đề liên quan đến tự do cơ bản và nhân quyền.”

Chúng tôi đề cập thêm đến phần Ý Kiến Chung số 34 (2011) của Ủy Ban Nhân Quyền, trong đoạn 9 nói rằng “Tất cả mọi hình thức ý kiến đều được bảo vệ, bao gồm ý kiến về chính trị, khoa học, lịch sử, đạo đức hay tôn giáo...Sự quấy rối, đe dọa hay chụp mũ đến một người, bao gồm bắt giữ, giam giữ, xét xử hay bỏ tù bởi vì có ý kiến là tạo thành một vi phạm đối với điều 19, khoản 1.” (CUQTQDSCT/ICCPR).

Các Nghị Quyết của Hội Đồng Nhân Quyền số 12/2, 24/24, 36/21 và 42/28 khẳng định quyền của mọi người, cá nhân hay liên kết với người khác, là không bị cản trở trong sự tiếp cận và liên lạc với các cơ quan quốc tế, đặc biệt là LHQ, các người đại diện và cơ chế của LHQ trong lĩnh vực nhân quyền. Trong các nghị quyết này, Hội Đồng Nhân Quyền kêu gọi các Quốc Gia không

nên có hành vi đe dọa hay trả thù, cần phải thực hiện mọi biện pháp thích hợp để ngăn chặn các hành vi này. Điều này bao gồm việc thông qua và thực thi luật và chính sách cụ thể nhằm phát huy môi trường an toàn cho những ai tiếp xúc với LHQ về các vấn đề liên quan đến nhân quyền, và bảo vệ hiệu quả cho những người hợp tác với LHQ. Hội Đồng kêu gọi các Quốc Gia đảm bảo việc quy trách nhiệm đối với các vụ trả thù qua các biện pháp đem công lý đến cho các nạn nhân cũng như ngăn chặn sự tái diễn. Hội Đồng cũng kêu gọi các Quốc Gia chấm dứt tình trạng miễn tố thủ phạm bằng cách tiến hành các cuộc điều tra nhanh chóng, vô tư và độc lập; quy trách nhiệm và lên án công khai tất cả các hành vi này.